

INFORMASJONSBROSJYRE TRAFIKKSKADER

Advokatfirmaet Salomon Johansen AS
Advokat Thomas Benestad

Til klient

Hensikten med denne brosjyren er å gi deg litt informasjon vedrørende trafikkskadesaker, både i forhold til materielle skader (tingskader) og personsaker. Sakene kan imidlertid ofte være omfattende/kompliserte, både juridisk og medisinsk, og det er ikke meningen at denne brosjyren skal gi en komplett oversikt.

Har du spørsmål i din sak – ikke nøl med å ta kontakt!

Vennlig hilsen,

Advokat Thomas Benestad

Advokatfirmaet Salomon Johansen AS

Postadresse: Postboks 7144 St. Olavs plass, 0130 Oslo

Besøksadresse: Tullins gate 2 (v/Holbergs plass)

Telefon: 22 98 99 46/99 41 45 04

E-post: benestad@salomon-johansen.no

internett: www.salomon-johansen.no

INNHOLDSFORTEGNELSE:

1. Noen viktige momenter – ”huskeliste”	side	5
2. Enkelte juridiske ord og uttrykk	side	6
3. Enkelte medisinske ord og uttrykk	side	7
4. Saksbehandling	side	8
5. Enkelte erstatningsmessige prinsipper	side	9
5.1. Bevisbyrde		
5.2. Tapsbegrensningsplikt/innretningsplikt		
5.3. Betingelselæren/hovedårsakslæren		
5.4. Full erstatning		
6. Generelle erstatningsvilkår	side	10
6.1. Skade/tap		
6.2. Ansvarsgrunnlag		
6.3. Årsakssammenheng		
6.4. Adekvans/påregnelig		
7. Objektivt ansvar	side	11
8. Trafikkuhell – materielle skader (tingskader)	side	12
8.1. Ansvars-/skyldspørsmålet		
8.2. Hvem rettes krav mot?		
8.3. Erstatning		
8.4. Leiebil		
9. Trafikkuhell – personskader	side	13
9.1. Innledning		
9.2. Hvem kan kreve erstatning?		
9.3. Når kan erstatning kreves?		
9.4. Fra hvem kan man kreve erstatning?		
9.5. Hva kan man kreve erstatning for og hvor mye?		
a) Påførte og fremtidige utgifter		
b) Påført og fremtidig inntektstap		
c) Menerstatning		
d) Forsørgertapserserstatning		
e) ”Barneerstatning”		
9.6. Saksbehandlingen		
10. ”Nakkeslengskader”	side	17
11. Medvirkning/avkortning	side	19
12. Foreldelse	side	20

13. Rettigheter iht. folketrygdloven	side	21
13.1. Sykepenger		
13.2. Arbeidsavklaringspenger		
13.3. Uførepensjon		
13.4. Støtte til legehjelp, medisiner mv		
13.5. Grunnstønad og hjelpestønad		
13.6. Omsorgspenger		
13.7. Pleiepenger		
13.8. Opplæringspenger		
14. ”Klagemuligheter”	side	23
14.1. Trygdeavgjørelser		
14.2. Forsikringssselskapenes avgjørelser		
1) Interne klageorgan		
2) Finansklagenemnda		
3) Forlikrådet/domstol		

1. NOEN VIKTIGE MOMENTER – ”HUSKELISTE”

Hensikten med kapittelet er å gi en oversikt over enkelte viktige momenter (”huskeliste”):

- NB: Husk at det gjelder frister (foreldelsesfrister osv) – ikke vent, kontakt forsikringsselskap og NAV med en gang!

- NB: Sjekk alle mulige forsikringsdekninger (egne private forsikringer, arbeidsgivers forsikringsdekninger, din ektefelles/partners egne/private forsikringsdekninger, arbeidsgivers forsikringsordninger osv) og informer meg om disse

- NB: Vær strukturert/systematisk (systematiser dokumenter i perm osv), det gjør arbeidet lettere/mer oversiktlig for deg og alle som arbeider med saken din, man mister ikke viktige saksdokumenter osv

- NB: Send kopi av de saksdokumenter (lege- og trygdejournaler osv) du har til meg

- NB: Ta vare på alle brev du mottar fra leger, trygdekontor, forsikringsselskap osv, send kopi til meg

- NB: Husk alle krav (utgifter mv) – lag en oversikt over alle utgifter/tap i saken

- NB: Krav må dokumenteres – ta vare på alle kvitteringer ol.

2. ENKELTE JURIDISKE ORD OG UTTRYKK

Hensikten med dette kapitlet er å forklare enkelte ord og uttrykk som ofte benyttes i yrkes-skadesaker:

- Adekvans/påregnelig: En viss kvalifisert årsakssammenheng, foreligger når en skade etter livets vanlige gang er å anse som en følge av den aktuelle handlingen
- Ansvar: Forpliktelse til å betale erstatning/underkaste seg straff pga. handling eller unnlattelse som man er skyld i eller årsak til, både privatpersoner og selskaper kan komme i ansvar
- Ansvarsgrunnlag: Rettslig grunnlag for å kreve erstatning, culpaansvar eller objektivt ansvar
- Culpaansvar: Ansvarsgrunnlag, skyldansvar, subjektiv skyld
- Dokumentasjon: Bevis, sannsynliggjøre
- Ervervsmessig invaliditet: Reduksjon/bortfall av arbeidsevne (i forhold til ethvert arbeid)
- Grunnerstatning: Erstatning for tap av fremtidig inntektstap (yrkesskade)
- Kapitalisering: Nåtidverdi, det kapitalbeløp som ved forbruk sammen med avkastningen gir skadelidte årlig til disposisjon det antatt årstapet i hele tapsperioden
- Materiell skade: Skade på ting, motsatt personskader
- Medisinsk invaliditet: Fysiske og/eller psykiske funksjonsnedsettelsen forårsaket av en bestemt skade eller sykdom
- Menerstatning: Erstatning for ikke-økonomisk tap vedr. ”tapt livsutfoldelse”, utmåles i forhold til medisinsk invaliditetsgrad og alder
- Objektivt ansvar: Ansvarsgrunnlag, ansvar uten skyld
- Personskade: Fysisk eller psykisk skade
- Skadevolder: Den som forvolder skade
- Skatteulempe: Skattepåslag
- Yrkesmessig invaliditet: Reduksjon/bortfall av arbeidsevne (i forhold til yrke)
- Årsakssammenheng: Faktisk sammenheng mellom to begivenheter/forhold, ofte mellom en handling (f eks et uhell) og en skade

3. ENKELTE MEDISINSKE ORD OG UTTRYKK

Hensikten med dette kapittelet er å gi deg en liten oversikt over noen medisinske ord. Dersom du trenger medisinsk informasjon kan du kontakte din lege mv.

- Abdomen: Buken
- Artralgia: Leddsmerter
- Caput: Hodet
- Cerebrum: Hjernen (cerebellum: lillehjernen)
- Collum: Hals
- Colon: Tykktarmen
- Cor: Hjerte
- Costa: Ribbein
- Dorsalgia: Ryggsmerter
- Fraktur: Brudd
- Myalgia: Muskelsmerter
- Nucha: Nakke
- Pulm: Lunge
- Thorax: Brystkassen

4. SAKSBEHANDLING

Hensikten med dette kapittelet er å gi deg en oversikt over saksbehandlingen vedrørende personskadesaker. Det gjøres oppmerksom på at erstatningssaker er forskjellige, og at behandlingen av disse således vil kunne variere. Se også kap. 9.6.

1. Skadevoldende hendelse/trafikkuhell

Du har vært utsatt for et trafikkuhell som har medført skade/tap. Skaden/tapet ønskes erstattet.

2. Kontakt advokat

Du kontakter advokat, i dette tilfelle oss, for å få profesjonell bistand i erstatningssaken.

3. Møte/telefonmøte advokat

Vi vil som oftest avholde et møte/telefonmøte tidlig i saken for å få de nødvendige fullmakter, innhente opplysninger fra deg osv for å kartlegge problemstillingen og saken. For øvrig vil det avholdes møter/telefonmøter gjennom hele prosessen i den grad dette er ønskelig/nødvendig.

4. Innhenting av opplysninger/dokumentasjon

I tillegg til opplysningene vi har fått fra deg vil vi ta kontakt med lege, sykehus, trygdekontor osv for å få inn de opplysninger fra disse.

5. Undersøke forsikringsdekninger ol

Det vil bli foretatt undersøkelser for å kartlegge hvilke forsikringsdekninger som kan være aktuelle for saken.

6. Vurdere grunnlaget for erstatningssaken

Når vi har mottatt de nødvendige opplysninger vil vi vurdere saken, herunder om erstatningsvilkårene er tilfredsstillende, hvem krav kan rettes mot, hva som kan kreves osv.

7. Melde sak for forsikringsselskap, trygdekontor mv

Brev sendes til forsikringsselskap, trygdekontor for å melde saken og for å starte prosessen med å behandle saken/krav.

8. Oversende opplysninger, krav, dokumentasjon til forsikringsselskap, trygdekontor mv

Opplysninger og krav med dokumentasjon sendes forsikringsselskap, trygdekontor mv.

9. Spesialistundersøkelse, spesialisterklæring mv

Dersom man er påført personskade av mer varig karakter vil man normalt ta kontakt med en spesialist for å få en spesialistserklæring. Det er vanlig at en slik erklæring innhentes når det har gått ca 2 år etter uhellet og skadesituasjonen har stabilisert seg. Man møter til spesialist for undersøkelse, og spesialisten vil etter dette utarbeide en spesialistserklæring. Erklæringene er viktige for å vurdere om erstatningsvilkårene er oppfylte, og i tilfelle hvilken erstatning man skal ha.

10. Erstatning/avslag

Dersom erstatning/tilbud fra forsikringsselskap mv godtas avsluttes saken.

13. Finansklagenemnda, Forlikrådet, domstolene mv

Dersom man ikke blir enige med forsikringsselskapet mv må man vurdere å forfølge saken, for eksempel ved klage til Finansklagenemnda eller rettssak.

5. ENKELTE ERSTATNINGSRETTLIGE PRINSIPPER

Hensikten med dette kapittelet er å beskrive enkelte viktige prinsipper som gjelder innen erstatningsretten.

5.1. Bevisbyrde:

Med bevisbyrde menes å sannsynliggjøre/dokumentere et forhold. I erstatningssaker vil både forsikringsselskapene og trygdemyndighetene be om at de skadelidte sannsynliggjør at uhell har inntruffet (f. eks. vitner), dokumentere utgift/krav (f. eks. fremleggelse av kvitteringer) ol.

Det er normalt den som fremsetter krav, altså kravstiller, som har bevisbyrden. Dersom man ikke klarer å bevise at vilkårene for erstatning er oppfylte risikerer man at forsikringsselskap mv avviser kravet. I enkelte tilfelle kan bevisbyrden være ”snudd”, hvilket betyr at motparten har bevisbyrden (for eksempel for visse yrkessykdommer).

5.2. Tapsbegrensningsplikt/innretningsplikt:

Skadelidte har en plikt til å gjøre hva han/hun kan for å redusere eventuelle tap/skader og innrette seg slik at tap/skadene blir minst mulig. Dersom man lar vær å oppfylle sin tapsbegrensningsplikt/innretningsplikt risikerer man kunne miste retten til erstatning på aktuelle erstatningspost.

5.3. Betingelselæren/hovedårsakslæren:

Erstatningsretten tar utgangspunkt i den såkalte ”betingelselæren”, hvilket betyr at et forhold (A) er årsak til en skade (B) dersom dette forholdet (A) er en nødvendig forutsetning (vilkår) for skaden (B). Sagt på en annen måte, enhver nødvendig betingelse for en skade er årsak til den.

I enkelte tilfelle vil en årsak ha hatt liten eller uvesentlig betydning for et resultat/skade, slik at det ikke vil bli knyttet ansvar til denne (”hovedårsakslæren”). Vi knytter bare ansvar til de årsaker som har vært såpass vesentlige i årsaksbildet at det er naturlig å knytte ansvar til dem. Det skal imidlertid mye til før denne hovedårsakslæren legges til grunn.

5.4. Full erstatning

Utgangspunktet i norsk erstatningsrett er at skadelidte har krav på full erstatning. Med dette menes at skadelidte skal få dekket alle sine økonomiske tap som følge av skaden. Det finnes imidlertid enkelte unntak. For eksempel vil standardiseringsreglene for yrkesskader/yrkessykdommer kunne medføre en over- eller underkompensasjon.

Skadelidte må først søke dekning hos NAV, HELFO mv. Dersom trygdeytelsene ikke er tilstrekkelig/ikke dekker tap fullt ut, kan man rette erstatningskrav mot forsikringsselskap.

6. GENERELLE ERSTATNINGSVILKÅR

Hensikten med dette kapittelet er å kort redegjøre for hvilke generelle vilkår som må være oppfylte for at man skal kunne kreve erstatning.

6.1. Skade/tap

Det må foreligge en skade/et tap for at man har en erstatningssak, dette fordi selve formålet i erstatningssaker er å få ”reparert” den skade/det tap man er påført. I erstatningssaker krever man å få erstattet sin skade/dekket sitt tap av den som forvoldte skaden/tapet eller av den som står ansvarlig for skadevolder (forsikringsselskap, arbeidsgiver) osv. Tap/skade kan enten gjelde en tingskade/materiell skade eller personskade. Utgangspunktet er at den skadelidte kun kan kreve erstattet sine økonomiske tap. I trafikksaker kan det imidlertid også kreves oppreisning for ikke-økonomisk skade, noe som ikke er mulig i yrkesskadesaker. Både i trafikkskadesaker og yrkesskadesaker kan det kreves menerstatning (erstatning for varig og betydelig medisinsk invaliditet). Se nærmere i kap. 9 om hva som kan kreves erstattet osv.

6.2. Ansvarsgrunnlag

Det må foreligge et rettslig grunnlag for å kunne kreve erstatning. Det er to hovedformer for ansvarsgrunnlag i norsk rett; culpaansvar (skyldansvar) og ansvar på objektivt grunnlag. En person mv kan bli ansvarlig etter culparegelen (skyldansvar) hvor vedkommende har forvoldt skade ved å handle uaktsom eller uforsvarlig mv. Ansvar på objektivt grunnlag (ansvar uten skyld) kan oppstå for visse handlinger og lignende selv om man ikke har utvist uaktsomhet el. Et eksempel på objektivt ansvar er bilansvaret (bilansvarsloven § 4) som er aktuelt for personskader i trafikksaker, samt yrkesskadesaker.

6.3. Årsakssammenheng

Det må også foreligge en sammenheng/forbindelse mellom uhellet og skaden, og mellom skaden og tapet. Dersom skaden/tapet er forårsaket av andre forhold kan erstatning ikke kreves av skadevolder eller den som er ansvarlig.

6.4. Adekvans/påregnelig

Videre må årsakssammenhengen være påregnelig (adekvat). Det betyr at det ikke er nok at det er en (årsaks)sammenheng mellom uhellet og skaden/tapet, det kreves også at denne sammenhengen ikke er for fjern. Med andre ord kreves at skaden/tapet kan anses som en påregnelig eller sannsynlig følge av uhellet.

7. OBJEKTIVT ANSVAR

Hensikten med dette kapitlet er å redegjøre kort for objektivt ansvar.

Med objektivt ansvar menes ansvar ”uten skyld”. Det kreves altså ikke at skadevolder har handlet uaktsomt mv.

I trafikksaker er det viktig å merke seg at ansvaret for personskader er objektivt. Dette betyr at fører og/eller passasjer, eventuelt trafikant eller syklist, som blir skadet av en bil vil ha rett til erstatning for sine skader/tap uavhengig av om bilfører har opptrådt uaktsomt eller ikke (bilansvarsloven § 4).

8. TRAFIKKUHELL – MATERIELLE SKADER (TINGSKADER)

Hensikten med dette kapittelet er å gi en kortfattet oversikt over enkelte forhold som er aktuelle/sentrale for tingskader.

8.1. Ansvars-/skyldspørsmålet

Ansvarsspørsmålet (skyldspørsmålet) reguleres med utgangspunkt i bilansvarsloven (bal. § 8) og en vurdering av om en eller begge parter har kjørt uaktsomt, teknisk svik ved kjøretøy og/- eller om det er kjørt i strid med gjeldende trafikkregler, jfr bl.a. vegtrafikkloven og trafikkreglene. Ansvarsspørsmålet vil bero på en konkret vurdering av den enkelte sak.

8.2. Hvem rettes krav mot?

Dersom du er ansvarlig (har skylden for uhellet) vil du ikke få dekket materielle skader på eget kjøretøy og eget gods, med mindre du har kaskoforsikring. Hvis den andre involverte part er ansvarlig, kan du kreve de materielle skadene og skader på gods dekket av motpartens forsikringsselskap. I de tilfelle hvor motpartene mangler forsikring, eller man står overfor ukjent motpart, rettes krav mot Trafikkforsikringsforeningen.

8.3. Erstatning

Fastsettingen av krav/kravenes størrelser er ofte (men ikke alltid) forholdsvis greit i forhold til de materielle skadene (skade på kjøretøy, gods osv). Skader på kjøretøyer vurderes normalt av en takstmann, hvor det bl.a. sees hen til prisene på de ødelagte delene og arbeidskostnadene. Man vil enten stå overfor en ”vanlig” takst eller et kondemnasjonstilfelle (skaden er ikke reparasjonsverdig/skade så stor at den ikke kan repareres). I førstnevnte tilfelle vil man enten kunne be om reparasjon eller kontantoppgjør, mens det i sistnevnte tilfelle ikke vil få reparasjon, men vil få et kontantoppgjør.

8.4. Leiebil

Utgangspunktet er at skadelidte har rett til erstatning for utgifter mht leiebil dersom det uten slik bil ville oppstå et påviselig økonomisk tap og det foreliggende transportbehov ikke kan dekkes på annen og rimeligere måte, eventuelt dersom det foreligger spesielle forhold som gjør det nødvendig å bruke bil, typisk sykdom el. Når det gjelder kondemnasjonstilfellene – forutsatt at vilkåret for leiebil er til tilfredsstilt - dekkes leieutgifter for den periode som med rimelighet går med til å anskaffe annet tilsvarende kjøretøy, i praksis ofte satt til ca 14 dager.

9. TRAFIKKUHELL – PERSONSKADER

Hensikten med dette kapittelet er å gi en oversikt over personskader og hvilke vilkår som gjelder mv.

9.1. Innledning

Erstatningssaker med personskader er ofte svært kompliserte. Mens det for materielle krav ofte ikke foreligger behov for advokatbistand mv, vil det i personskadesaker ofte være behov for bistand fra advokat etc.

9.2. Hvem kan kreve erstatning?

Både skadelidt fører og passasjer(e) kan fremme erstatningskrav ved personskade. I tillegg kan gjenlevende fremme erstatningskrav ved dødsulykker.

9.3. Når kan erstatning kreves?

For å kunne kreve erstatning stilles det krav om:

- Ansvarsgrunnlag (trafikksaker: bilansvarsloven)
- Skade/tap (materiell skade e.l. eller personskade)
- Årsakssammenheng (mellom uhell og skade/tap)
- Adekvans/påregnelighet (årsakssammenheng)

Se nærmere om dette i kapittel 6.

9.4. Fra hvem kan man kreve erstatning?

Fører og/eller passasjer(e) som blir skadet kan alltid fremme erstatningskrav mot eget forsikringsselskap, altså det forsikringsselskap hvor bilen man kjørte i er forsikret (bilansvarsloven § 4). Dette gjelder både ved singelulykker (kun egen bil involvert i uhellet) og i kollisjonstilfellene (flere biler involvert).

Dersom ansvaret (skylden) for trafikkuhellet ligger på et annet kjøretøy kan man velge om man vil fremme erstatningskravet mot eget selskap (se ovenfor) eller mot motpartens forsikringsselskap.

Dersom man er påført personskade kan man søke trygdemyndighetene om stønad mv, avhengig av type skade/behov.

Enkelte har egne forsikringsdekninger, enten privat (f. eks. ulykkesdekninger el) og/eller via arbeidsgiver, som vil kunne være aktuelle ved trafikkuhell. Det er viktig å skaffe seg oversikt over forsikringsdekninger og melde dette til meg, slik at man kan få meldt alle sine krav.

Enkelte uhell vil både kunne være en trafikksak og en yrkesskadesak. Eksempler på dette er trafikkuhell som involverer drosje-, buss- og budbilførere. Disse sakene omfattes av både bilansvaret og yrkesskadeansvaret. Forsikringsselskapene har en egen intern avtale om at disse sakene behandles av trafikkforsikringsselskapet og at erstatning i tilfelle ytes i henhold til beste regelverk.

9.5. Hva kan man kreve erstatning for og hvor mye?

Det er som hovedregel det økonomiske tap som erstattes. I tillegg ytes menerstatning ved varige og betydelige skader. Oppreisning for skade av ikke-økonomisk art er også omfattet.

Erstatningen fra forsikringsselskapene kommer som et tillegg til ytelsene fra det offentlige, særlig trygdemyndighetene.

Utgangspunktet er at man skal ha full erstatning (erstatningen skal dekke skadelidtes fulle økonomiske tap, dvs. at man skal økonomisk sett stilles som om skaden ikke var inntruffet). Skadelidte har bevisbyrden og en tapsbegrensningsplikt, se kapittel 5.

a) Påførte og fremtidige utgifter

Høyesterett har lagt til grunn at kun relevante og nødvendige utgifter kan kreves erstattet. Dette er forhold som må vurderes konkret i hvert enkelt tilfelle.

Vanlige utgiftskrav som følge av trafikkuhell kan f. eks. være:

- utgifter i forbindelse med lege, sykehus, fysioterapeuter, kiropraktorer, psykolog osv
- medisiner, behandlingsutgifter ol
- reiseutgifter mv
- utgifter mht. bistand stell og vask av bolig, vedlikehold/reparasjon etc
- utgifter barnepass ol
- utgifter i forbindelse med innkjøp/handling etc
- utgifter i forbindelse med ominnredning/ombygging av bolig
- utgifter i forbindelse med tilsyn mv
- utgifter til utdanning/omskolering
- utgifter til hjemmehjelp, personlig assistanse/personlig hjelp el
- osv

Høyesterett har i flere saker skilt mellom utgifter med helsemessig/medisinsk siktemål og utgifter som tar sikte på å gi skadelidte mer selvstendighet, uavhengighet og trivsel i hverdagen. Domstolene har vært mer tilbakeholden med å dekke utgifter relatert til helsemessig/medisinsk siktemål. Dette fordi domstolene anser at det offentliges tilbud i utgangspunktet må anses som tilstrekkelig. Når det gjelder utgifter som tar sikte på å gi skadelidte mer/økt selvstendighet, uavhengighet og trivsel i hverdagen har domstolene vært mer villig til å si at dette er erstatningsberettigede utgifter.

Enkelte utgiftsposter vil kunne anses dekket av menerstatningen, se nedenfor.

b) Påført og fremtidig inntektstap

Med inntektstap menes både:

- 1) inntektstap som følge av redusert/bortfall av arbeidsevne i arbeidslivet mv
- 2) inntektstap som følge av redusert/bortfall av arbeidsevne i hjemmet mv

Begge inntektstap kan gi grunnlag for erstatning.

Påført/lidt inntektstap beregnes konkret med utgangspunkt i de faktiske forhold ved og forut for uhellstidspunktet. Når det gjelder vurderingen av inntektstap som følge av redusert/bortfall av arbeidsevnen i arbeidslivet mv må det blant annet sees hen til skadelidtes lønns-/arbeids-situasjon på skadetidspunktet, evnt. også studiebakgrunn, arbeidserfaring mv. Ved beregning av eventuelle inntektstap tas det normalt utgangspunkt i hva skadelidte ville ha tjent uten skaden, for så å trekke ifra hva skadelidte vil tjene med skaden. Dette blir en skjønnsmessig vurdering, hvor man bla annet vil se hen til hva vedkommende tjente forut for trafikkulykken, hvor lenge skadelidte ville ha vært i arbeid (normalt til pensjonsalder - ca 67 år) osv. Videre må man i enkelte tilfelle vurdere antatt karriereutvikling ol. Det vil også kunne tas hensyn til eventuell tap av pensjonsytelser. Selve beregningene foretas manuelt (skjønnsmessig) og/eller ved hjelp av dataprogrammer. Beløpet vil bli justert for skattemessige forhold mv. Erstatning for lidt inntektstap er skattepliktig, mens erstatning for tap av fremtidig inntekt normalt ikke er skattepliktig. Ved beregningen av inntektstap som følge av redusert/bortfall av arbeids-evnen i hjemmet mv sees bl.a. hen til hvilke arbeidsoppgaver skadelidte kunne utføre før uhellet og hva skadelidte ikke lenger kan utføre som følge av skaden.

c) Menerstatning

Menerstatning er erstatning for ”varig og betydelig skade av medisinsk art”, hvor det blant annet tas hensyn til menets medisinske art og størrelse og dets betydning for den personlige livsutfoldelse. Med ’varig’ skade menes at skaden må være av en viss varighet (ca. 10 år eller lengre), og med ’betydelig’ skade menes at den medisinske invaliditet normalt må være på 15 % eller mer. Menerstatningen skiller seg fra erstatningspostene påførte/fremtidige utgifter/inntektstap ved at den er en erstatning av ikke-økonomisk karakter.

Menerstatningen beregnes på grunnlag av den medisinske invaliditet (skadens omfang) og skadelidtes alder. Den medisinske invaliditet bestemmes normalt av spesialister (leger, psykologer, tannleger osv) på grunnlag av invaliditetstabell fastlagt av Sosialdepartementet.

d) Forsørgertapserstatning

Den som ble forsørget av avdød, for eksempel ektefeller/samboere og barn, kan kreve å få erstattet forsørgertap.

Det er et grunnleggende vilkår for erstatning at den som krever erstatning helt eller delvis faktisk ble forsørget av avdøde. Det vil kunne foreligge forsørgelse selv om den etterlatte er i stand til å forsørge seg selv. Så lenge avdøde bidro til at den felles levestandard ble høyere enn gjenlevende kan make å opprettholde alene, vil det normalt foreligge en delvis forsørgelse.

Avdødes bidrag kan ha vært:

- egen inntekt eller
- ytelser (arbeid) i hjemmet

Omsorg av barn mv er også erstatningsberettiget.

Erstatningsutmålingen ved tap av forsørger er ofte komplisert og normalt mer skjønnsmessig enn f. eks. ved beregningen av utgifts- og inntektstap. Ved erstatningsberegningen skal det vurderes både avdødes forsørgelses og den etterlattes muligheter for selv å bidra til sin egen forsørging.

e) *"Barneerstatning"*

Ved erstatning til barn gjelder ofte egne erstatningsregler.

9.6. Saksbehandlingen

Det er viktig å understreket at behandlingen av personskader ofte tar lang tid, ofte flere år. Det er flere grunner til at saksbehandlingen tar tid. Det tar tid for forsikringsselskapene å få innhentet opplysninger fra leger, sykehus, trygdekontor osv som de trenger for å behandle saken. Ofte vil de måtte vente på erklæringer fra lege og andre behandlere. Det skal også nevnes at enkelte erstatningsposter først kan vurderes når det har gått noe tid. Menerstatning, altså erstatning for varig og betydelig medisinsk invaliditet, kan vanligvis først vurderes når skadesituasjonen har stabilisert se, hvilket ofte er ca. 2 år etter uhellet.

Se for øvrig oversikt i kapittel 4.

10. "NAKKELENGSKADER"

Hensikten med dette kapittelet er å redegjøre for enkelte sentrale forhold i de såkalte "nakkeslengsakene".

"Nakkeslengskader"/"whiplashskader" (WAD: Whiplash-Associated Disorders) er ofte kompliserte, både medisinsk og juridisk.

Både leger og domstolene stiller visse "vilkår" som må være tilfredsstilte for at man skal kunne godta en "nakkeslengskade".

Dette kommer blant annet til uttrykk i Høyesteretts dom av 28. oktober 1998 (den såkalte "Anne Lene Lie-saken", Rt 1998 s. 1565) (min utheving):

"... Den rettsoppnevnte sakkyndige professor Nordal har mer generelt skissert visse betingelser som må være til stede for at skader og symptomer årsaksmessig kan føres tilbake til traume forårsaket av nakkesleng. Han uttaler:

"Kort gjennomgang av diagnostikken av sykdomsbilder fremkalt av nakkesleng.

Det er viktig å være oppmerksom på at sykdomsbildet ved nakkeslengskader i senfasen etter uhellet er ukarakteristisk mht årsaken. Dvs at liknende symptom-bilder sees hyppig i befolkningen ellers, som ikke har vært utsatt for noe traume. Man kan derfor sette opp en kjede av betingelser som må være oppfylt for at man med en viss sannsynlighet kan diagnostisere tilstanden.

1. For det første må det foreligge et adekvat traume, dvs det må ha virket mekaniske krefter tilstrekkelig til å skade biologisk vev. ... Etter min erfaring vil kollisjoner hvor en stillestående bil blir påkjørt bakfra av en annen bil med en hastighet under 10-15 km/ t bare helt unntagelsesvis resultere i forbigående helseplager, og nesten aldri varige.

2. Det må foreligge akutt symptomer fra nakke eller hode innenfor maksimalt et par døgn. Regelen er at dess kraftigere skade, dess tidligere kommer plagene. Akutt symptomene vil hos de fleste dreie seg om stivhet og smerter i nakken, hodepine, eller forbigående besvær fra armene pga irritasjon av nerverøtter som passerer ut mellom nakkevirlene.

3. Det må foreligge "brosymptomer" fra akuttfasen frem til en kronisk senfase, 1 år eller mer etter uhellet. Dersom pasienten blir frisk, for så flere uker eller måneder senere å få tilbake liknende besvær, øker usikkerheten mht om det er den tidligere skaden, eller naturlig tilbøyelighet for helsebesvær med smerter, stivhet o.l. som er hovedårsaken til besværene. De fleste vil mene at traumatisk betingede besvær som blir kroniske, særlig når det dreier seg om mindre skader uten brudd eller skade av nervevev, sjelden blir helt borte for så å komme igjen.

4. Sykdomsbildet må være forenlig med det man vet om skader påført ved nakkesleng. Dvs at f.eks. lammelser i armer eller ben som først opptrer måneder og år etter et uhell er ikke forenlig med det man vet om skademekanismen. Det må heller ikke være slik at helsebesværene etter uhellet bare er en fortsettelse av helsebesvær pasienten har hatt før uhellet. **Sykdomsbildet må heller ikke ha en**

annen, mer sannsynlig forklaring i annen tilstand pasienten lider av. Slik tilstand kan være annen somatisk eller psykiatrisk sykdom, som har vært til stede allerede før uhellet, eller som har manifestert seg senere."

Det stilles således krav mht:

1. skadeevne/adekvat traume
2. akuttssymptomer (plager/symptomer innen 2-3 døgn)
3. brosymptomer (varige plager), og
4. sykdomsbildet må være forenlig med slike skader/ikke skyldes andre forhold

Dokumentasjon/bevis er meget viktig i erstatningssaker, og bevisbyrden påligger den som fremmer erstatningskrav (skadelidte). Dette gjelder også for medisinske forhold. Det er således meget viktig at plager/symptomer mv kan dokumenteres ved legejournal o.l.

Dersom du er plaget/skadet etter trafikkuhellet bør du oppsøke lege/helsepersonell. Dette for å få medisinsk bistand (råd, behandling mv), og for å få journalført/dokumentert plagene. Sørg for at legen journalfører alle forhold av betydning. Pass på at alle symptomer fremkommer i journalen etc.

Lege/helsepersonell bør oppsøkes jevnlig så lenge man er plaget/skadet, dette bl.a. for å få dokumentert brosymptomer osv (jfr ovennevnte dom).

Når det gjelder betydningen av legejournalene/bevis mv har Høyesterett i samme dom bl.a. uttalt at:

"... Såkalte whiplash- eller nakkeslengsaker som kommer for domstolene, er ikke sjelden preget av et uklart årsaks- og symptombilde. Det kan være uklarhet om hvilke skader som er oppstått, når de forskjellige symptomer har inntrådt og i det hele om og i tilfelle hvilke deler av en foreliggende helsesvikt som kan tilbakeføres til den aktuelle påkjørsel som skal ha medført nakkesleng. Det foreliggende bevismateriale vil gjerne være sammensatt, og opplysningene kan trekke i forskjellige retninger. Ved en slik bevisbedømmelse er det viktig å ha for øye at bevisene vil kunne ha forskjellig kvalitet og tyngde. Særlig viktig ved bevisbedømmelsen vil være nedtegnelser foretatt i tid nær opp til den begivenhet eller det forhold som skal klarlegges, og da spesielt beskrivelser foretatt av fagfolk nettopp for å få klarlagt en tilstand. Dette vil gjelde blant annet nedtegnelser i legejournaler om funn og om de symptomer pasienten har ved undersøkelsen eller behandlingen. Svakere bevisverdi vil for eksempel opplysninger fra pasient til lege ha hvis opplysningene gjelder pasientens tilstand på et vesentlig tidligere tidspunkt enn tidspunktet for den aktuelle konsultasjon. Opplysninger fra parter eller vitner med binding til partene som er gitt etter at tvisten er oppstått, og som står i motstrid eller endrer det bildet som mer begivenhetsnære og uavhengige bevis gir, vil det oftest være grunn til å legge mindre vekt på ...".

11. MEDVIRKNING/AVKORTNING

Hensikten med dette kapitlet er å gi en kortfattet oversikt mht. skadelidtes medvirkning og skadefølgen avkortning.

Dersom man med vilje eller grov uaktsomhet har medvirket til skaden vil dette kunne føre til hel eller delvis avkortning av erstatningsoppgjøret. Hvorvidt en hendelse er å anse som grov uaktsom osv vil bero på en konkret vurdering.

Ved vurderingen vil man blant annet vurdere handlingen i forhold til kjøring i strid med lover, forskrifter mv, herunder kjøring i alkohol-/narkotikapåvirkning, manglende bilbelte/hjelm mv.

12. FORELDELSE

Hensikten med dette kapitlet er å gi en liten innføring vedrørende foreldelse. Foreldelse er ofte komplisert, og kapitlet er kun ment å gi en kortfattet oversikt.

Foreldelse betyr at et krav bortfaller dersom den ikke er gjort gjeldende innen utløpet av en bestemt frist.

Foreldelse av erstatningskrav reguleres av foreldelsesloven § 9, som lyder:

”Krav på skadeserstatning eller oppreisning foreldes 3 år etter den dag da skadelidte fikk eller burde skaffet seg nødvendig kunnskap om skaden og den ansvarlige.”

Sentralt ved vurderingen av foreldelse er således skadelidtes kunnskap mht

- skaden
- ansvarlige

Når det gjelder kunnskap om skaden vil det ofte kreves at man hadde en viss kunnskap om de økonomiske skadevirkningene. Normalt vil det anses tilstrekkelig at man hadde kunnskap om at man antas å ville bli påført et tap (tapsmulighet).

Når det gjelder kunnskap om den ansvarlige kreves kunnskap om hvem erstatningskravet kan rettes mot (ansvarssubjektet).

Det skal nevnes at skadelidte har en aktsomhetsplikt/undersøkelsesplikt, og således ikke må forholde seg passiv.

13. RETTIGHETER IHT. FOLKETRYGDLOVEN

Hensikten med dette kapittelet er å gi en oversikt over enkelte ytelser man kan ha krav på i forhold til folketrygdlovens vanlige bestemmelser:

13.1. Sykepenger

Sykepengeordningen sikrer at man har inntekt ved skade og sykdom, og er et meget sentralt element i vårt velferdssamfunn. Ordningen gir økonomisk trygghet for den som har/påføres sykdom.

Sykepengeordningen har et ”tak”, idet trygdens utbetalinger er begrenset til å dekke inntekt opp til 6 x G (grunnbeløpet). De som har en inntekt over 6G ikke vil få dekket lønnstapet fullt ut av NAV. I de tilfellene hvor det foreligger en forsikringsordning, for eksempel ved trafikk-skader, må det vurderes å kreves erstatning for denne delen som ikke dekkes av trygden.

13.2. Arbeidsavklaringspenger

Den som på grunn av sykdom eller skade har fått arbeidsevnen nedsatt med minst halvparten, og i en slik grad at man hindres i å beholde eller skaffe seg inntektsgivende arbeid, kan har rett til arbeidsavklaringspenger.

Den skadelidte bør i god tid før utløpet av sykepengeperioden ta kontakt med lege og med NAV, for å undersøke rett til arbeidsavklaringspenger og i tilfelle søke i god tid.

13.3 Uførestønad/uførepensjon

Den som har varig sykdom eller skade kan gis uførestønad/uførepensjon. Det er et vilkår at man har gjennomgått hensiktsmessig behandling og attføring for å bedre inntektsevnen/-arbeidsevnen. Ved vurderingen av om et behandlings- eller attføringstiltak er hensiktsmessig skal det blant annet legges vekt på alder, evner, utdanning, yrkesbakgrunn, arbeidsmuligheter mv. Videre er det et vilkår at inntektsevnen er varig nedsatt med minst halvparten.

For ”unge uføre”, de som blir ufør før fylte 26, gjelder spesielle regler som gir økte rettigheter i forhold til beregning av pensjonspoeng mv.

13.4. Støtte til legehjelp. medisiner mv

Trygdemyndighetene yter støtte ved legehjelp, kjøp av viktige legemidler osv, slik at den det gjelder kun skal betale egenandel. Når man har betalt egenandel opp til egenandelstaket vil trygden dekke resterende egenandeler resten av kalenderåret. Det er således viktig å sørge for anskaffelse og utfylling av egenandelskortet.

13.5. Grunnstønad og hjelpestønad

Det kan søkes om grunnstønad for nødvendige ekstraavgifter til drift av tekniske hjelpemidler mv. Videre kan det søkes om hjelpestønad ved behov for særskilt tilsyn og pleie ved privat pleieforhold. I visse tilfelle kan det ytes forhøyet hjelpestønad til barn og ungdom under 18 år.

13.6. Omsorgspenger

Arbeidende foreldre kan søke trygdekontoret om omsorgspenger ved fravær som skyldes nødvendig tilsyn med og pleie av sykt barn i hjemmet. Omsorgspenger kan gis opp til barnet er fylt 12 år, og opp til 18 år hvor barnet er funksjonshemmet. Den enkelte forelder kan gis opp til 10 stønadsdager for hver kalenderår, 15 dager hvis man har mer enn to barn.

13.7. Pleiepenger

Foreldre som har omsorg for barn under 12 år - 18 år dersom barnet/ungdommen er funksjonshemmet - som er eller har vært innlagt på sykehus el. kan søke om pleiepenger hvis barnet/ungdommen trenger kontinuerlig tilsyn og pleie fra en av foreldrene. Pleiepenger kan også tilkjennes andre enn barnets/ungdommens foreldre dersom det er nødvendig av hensyn til barnet. Pleiebehovet må strekke seg over en periode på syv dager.

Alternativt kan det søkes om pleiepenger til forelder med omsorg for barn og ungdom under 18 år med svært alvorlig sykdom eller skade. Det er et vilkår at forelderens av hensyn til barnet må oppholde seg i helseinstitusjon mens barnet er innlagt, eller må være hjemme fordi barnet eller ungdommen trenger kontinuerlig tilsyn og pleie fra en eller begge foreldrene.

13.8. Opplæringspenger

En mor eller far som har omsorg for barn med langvarig sykdom kan søke om opplæringspenger dersom vedkommende gjennomgår opplæring ved en godkjent helseinstitusjon eller deltar på foreldrekurs ved et offentlig spesialpedagogisk kompetansesenter. Det er et vilkår at opplæringen er nødvendig for at man skal kunne ta seg av og behandle barnet.

14. ”KLAGEMULIGHETER”

Hensikten med dette kapitlet er å gi en oversikt over ”klagemuligheter” i erstatningssaker og trygdesaker.

14.1. Trygdeavgjørelser

Trygdeytelser kan påklages i trygdesystemet mv.

14.2. Forsikringsselskapenes avgjørelser

Ikke sjeldent er man uenig i forsikringsselskapenes vurdering/avgjørelse. Dersom man ønsker å forfølge saken finnes det flere alternativer:

1) Interne klageorgan

I noen forsikringsselskaper kan man påklage saken inn for selskapenes egne, interne klageorgan.

2) Finansklagenemnda

Oversende saken til Finansklagenemnda og be om deres vurdering.

Finansklagenemnda
Postboks 53, Skøyen
0212 Oslo

3) Forliksrådet/domstol

Ta ut stevning (rettssak).